

SUPLEMENT

LI 100-novembre 09

LLUIT
INTERNACIONALISTA

20 anys

Caiguda del mur de Berlín

MUR DE BERLÍN

La caiguda del Mur de Berlín és la referència indubtable per parlar de l'enfonsament de l'ordre de la postguerra a Europa, el detonant de la crisi irremeiable dels règims estalinistes que van dominar l'est i la URSS la segona meitat del segle XX. Aquest procés, amb el de restauració del capitalisme, han tingut efectes determinants en la situació actual de consciència i organització de l'esquerra.

Per la reconstrucció de la IV Internacional

Dos debats a l'esquerra mundial:

Reunificació, caiguda de l'estalinisme i restauració capitalista.

1.- Si la reunificació havia de significar que es perdés l'economia estatitzada en el marc de l'RFA capitalista, no s'havia d'estar contra la reunificació?

Un sector molt important de l'esquerra -una part de la que es reclama del trotskisme inclosa- va veure en el moviment cap a la reunificació una amenaça a les conquestes dels i les treballadores amb el sistema estatitzat de l'economia, i a favor del capitalisme. Per això es van posicionar contra la reunificació d'Alemanya que es realitzaria al voltant de l'RFA capitalista.

La nostra posició va ser el suport incondicional a la reunificació alemanya. L'element determinant per decidir si una lluita és o no progressiva és la dinàmica que genera i com modifica la correlació de forces entre les masses i l'imperialisme mundial. Des d'aquest punt de vista, la caiguda del Mur de Berlín va posar en marxa un moviment de masses a tot l'est europeu i l'exURSS per acabar amb uns règims policials i burocràtics que el moviment de masses odiava. Certament els treballadors/es de l'exRDA van perdre l'escola i la sanitat gratuïta o l'allotjament barat, però el moviment mateix de centenars de milers de persones fugint de l'RDA feia que aquestes conquestes fossin d'ordre secundari respecte l'opressió brutal que sofrien.

No és possible avançar en la construcció del socialisme en una presó de la qual la classe obrera només volia escapar-se. La posició de tot l'imperialisme era frenar la reunificació, no pas perquè no volgués reintegrar al mercat capitalista la zona est d'Alemanya, sinó perquè el ritme que marcaven les masses i l'enfonsament dels règims estalinistes suposaven un focus d'inestabilització política difícil de controlar, també per al procés de restauració del capitalisme. Tot l'imperialisme apostava per una via xinesa, però el moviment de masses va frustrar aquesta perspectiva.

El moviment de masses es va orientar només en un primer moment -juny del 53 Berlín- a intentar que el territori est

d'Alemanya pogués ser el motor de la reunificació al voltant d'un projecte socialista, però la burocràcia del Kremlin va aixafar a sang i foc l'alçament obrer. Des d'aleshores el perfil de la presó que era l'RDA es va anar completant fins a tancar-se amb el mur. Dins del camp de concentració, el SED i l'STASI completaven la persecució. No hi havia cap possibilitat de reconstruir un camí independent per reconstruir la unitat del poble i la classe obrera alemanya -perquè els tancs russos havien frustrat la millor- que no fos en el marc de l'RFA capitalista.

2.- Les mobilitzacions que van enfonsar els règims estalinistes no van ser les responsables de la restauració del capitalisme a l'exURSS i l'est europeu?

Sovint s'explica que els i les treballadores, amb les mobilitzacions que van enderrocar els règims de l'RDA i la resta de l'Europa de l'Est i l'exURSS, són els responsables de l'arribada del mercat capitalista a aquests estats. Així, aquests moviments per la democràcia s'associen a moviments procapitalistes davant d'una burocràcia que -amb els seus mètodes- defensava la propietat estatal de la producció. En conseqüència, serien els i les treballadores i els pobles de l'est d'Europa qui va portar, de la mà de l'imperialisme, el capitalisme als seus estats. Aquest discurs es defensa des dels mitjans imperialistes, en el sentit que la democràcia burgesa i el capitalisme van en la direcció dels pobles, però també des de sectors d'esquerra que asseguren que -encara que fos sense saber-ho- les mobilitzacions per la democràcia i contra l'estalinisme estaven objectivament al servei dels plans imperialistes.

Però aquesta no és la dinàmica real del que va passar. Els plans de restauració del capitalisme són molt anteriors a les grans mobilitzacions que van fer caure el mur i els règims estalinistes de l'est europeu a finals dels 80. Va ser la burocràcia que -havent ofegat el creixement econòmic- va intentar fer el

salt per començar a convertir-se o bé directament en burgesa o en gestora d'interessos de sectors multinacionals. Aquest procés va ser determinant el 1985, amb l'arribada de Gorbtxov a la secretaria del PC de l'URSS. Els seus plans de *perestroika* suposaven la decisió de la burocràcia d'impulsar definitivament la restauració. Gorbtxov volia una via xinesa, és a dir, mantenint el control ferri del PCUS en el poder, anar integrant sectors de la burocràcia en la nova burgesia russa, de la mà de les grans multinacionals. Però aquest camí es va frustrar quan la caiguda del mur va provocar un tsunami que va derrocar els règims estalinistes, Gorbtxov inclòs.

Només s'ha de veure si, allà on el moviment va ser derrotat per la burocràcia del PC, efectivament aquesta va parar la reintegració del capitalisme o si la va accelerar. Aquest cas és la Xina: amb el PCX al poder i la fusió entre la burocràcia, la naixent burgesia xinesa i les multinacionals, l'acceleració de la integració en el mercat en condicions d'esclavitud laboral és tan alta que altres dictadures no la poden reproduir. Imaginem les conseqüències sobre el proletariat mundial no pas d'una Xina, sinó d'una desena d'estats produint sota el mateix règim de sobreexplotació brutal.

La burocràcia al poder -definida per Trotski com l'agent de l'imperialisme a l'estat obrer- va ser el principal factor de la restauració del capitalisme, i això es va fer des de l'estat, de dalt a baix i no pas al revés. Per això les mobilitzacions de l'est europeu i la URSS que van trencar la columna vertebral de l'estat, van afèblir la transició al capitalisme. Tot just amb Putin es pot parlar de la reconstrucció de l'aparell d'estat rus. Així doncs, el factor principal de restauració del capitalisme a l'est europeu va ser la burocràcia al poder i, en canvi, el moviment de masses que va destruir els règims estalinistes i van afèblir l'estat va jugar un paper molt positiu.

La derrota del nazisme i el repartiment d'Europa

Amb la derrota imminent de Hitler, les potències aliades es van reunir a la Conferència de Ialta, entre el 4 i l'11 de febrer de 1945. Hi havia Stalin, per la URSS; el primer ministre britànic, Churchill; i el president dels EUA, Roosevelt. Poc després, el 8 de maig, Alemanya es va rendir. Altre cop, entre el 17 de juliol i el 2 de agost del mateix any, es van tornar a reunir les potències vencedores a la Conferència de Postdam, una ciutat propera a Berlín. Hi havia hagut dos canvis de protagonistes respecte Ialta: Churchill va ser substituït pel laborista Attlee, que havia guanyat les eleccions, i Truman substituïa Roosevelt després de la seva mort. En pocs mesos, a Ialta i a Postdam, es va decidir el futur d'Europa i d'Alemanya.

El principal objectiu de Ialta-Postdam va ser repartir Europa entre dues zones d'influència i contenir els processos revolucionaris que s'estaven produint. A França i Itàlia la resistència era l'únic poder existent i el que organitzava la vida social dels territoris alliberats del nazisme, amb un pes determinant de l'esquerra i del Partit Comunista. A Grècia es vivia un procés revolucionari similar al de Iugoslàvia. A tota Europa hi havia una alça que, per exemple, també es va reflectir en la derrota electoral de Churchill davant dels laboristes a Gran Bretanya. Però Stalin –arrossegant els PCs– va impulsar la reconstrucció dels estats burgesos a l'Europa Occidental lliurant les armes i el poder a la burgesia.

Encara va ser més greu –si això

és possible– el cas de Grècia, respecte la qual a Postdam es va pactar que quedés a la zona capitalista: la revolució es va lliurar a una repressió brutal de les tropes britàniques, que van entrar a sang i foc per esclafar-la. Iugoslàvia havia de tenir una influència al 50% entre els dos blocs, per això es va imposar un govern de coalició entre la monarquia sèrbia i el Consell Antifeixista d'Alliberament Nacional de Iugoslàvia, que era la força partisana que dirigien Tito i el PC, però les forces populars van imposar un referèndum i la monarquia va ser abolida. No acatar els dictats de Ialta van portar Tito a l'enfrontament i la ruptura amb Stalin.

A l'est europeu es permetia l'extensió del model soviètic sota el control de les tropes del Kremlin. En aquella nova Europa les dictadures feixistes de Franco a l'Estat espanyol i Salazar a Portugal van tenir el vistiplau dels vencedors.

El Pacte per repartir Europa entre l'imperialisme i la burocràcia del Kremlin va obrir una etapa de "coexistència pacífica", tot i que era

un equilibri no exempt de freds, tensions i desconfiances que es va anomenar "guerra freda". Sense l'alça de les masses d'Europa, acabada la guerra l'imperialisme podia haver completat el seu pla inicial d'aprofitar el final de la guerra per intentar acabar amb la URSS, però prou problemes tenia per no perdre el control capitalista d'Europa. Però el paper contrarrevolucionari d'aquest acord entre la burocràcia i l'imperialisme va ser determinant no només a Europa: per exemple, va ser Stalin qui va proposar la creació de l'estat d'Israel, al servei de l'imperialisme, a l'ONU.

Cartell de la resistència grega

Konferenz von Yalta - Die Zukunft Europas

Acords de Ialta (esq) i Postdam (dreta)

La divisió d'Alemanya: el centre de l'acord

Un segon procés inquietava els que es van reunir a lalta i Postdam: què fer amb Alemanya. D'una banda es van repartir terres habitades per alemanys entre els estats limítrofs. Una quarta part del territori que ocupava el III Reich (Silèssia, Prússia Oriental, Sudets...) i entre 8 i 10 milions d'alemanys/es van ser desplaçats/des de casa seva. De l'altra es divideix Alemanya i la seva capital, Berlín, en 4 parts entre les potències vencedores: les tres que es reunien més França.

Un altre fantasma preocupava els vencedors: la possible situació revolucionària a Alemanya. Al final de la I Guerra Mundial Alemanya va viure un procés revolucionari que hagués canviat el curs de la història. El novembre de 1918 hi va haver un alçament popular i va caure el Kàiser Guillem II. El Partit Socialdemòcrata va passar a formar Govern, presidit per Friedrich Ebert. L'ala esquerra de l'SPD -els i les espartaquistes- que ja s'havien oposat a la política oficial del partit de suport a la guerra, va empènyer la revolució més enllà del marc de la república burgesa. El desembre es constituïa el Primer Congrés Soviètic d'Alemanya a Berlín. El 5 de gener de 1919 es declarava la vaga general i la insurrecció. Karl Liebknecht proclamava la república obrera soviètica a la ciutat industrial de Leipzig. La repressió del govern socialdemòcrata va provocar l'anomenada "Setmana Sagnant" que va aixafar definitivament la revolució el 12 de gener. Rosa Luxemburg i Karl Liebknecht van ser assassinats a la presó per ordre del ministre "socialista" de Defensa Gustav Noske, que va fer desaparèixer els seus cossos.

La situació al final de la II Guerra Mundial era amenaçant per a les classes dominants. El nazisme havia unificat fins l'extrem el poder polític i l'econòmic. No només pel poder financer-industrial de les SS, sinó per l'adhesió de l'alta burgesia al règim. Aquesta estreta relació va fer que, amb la derrota del nazisme, no només fugissin molts alts oficials sinó també molts patrons. En aquesta situació nombroses fàbriques van ser preses pels obrers/es, que les van posar a funcior. Amb l'exèrcit

alemany derrotat, els aliats es van acarnissar amb el poble alemany. Les ciutats de Dresden, la «Florència de l'Elba», la ciutat industrial de Leipzig i la capital Berlín van ser terriblement bombardejades entre els dies 13 i 15 de febrer del 45. En l'anomenada operació "Tro" la Royal Air Force de Gran Bretanya i la Força Aèria dels Estats Units van descarregar més de 4.000 tones de bombes altament explosives i dispositius incendiàries, arrasant gran part de la ciutat i desencadenant una tempesta de foc. L'operatiu va començar l'endemà de finalitzar la Conferència de lalta, és a dir, comptant amb l'acord dels reunits i, a més, els bombardejos es van fer al servei de l'avanç de les tropes de l'Exèrcit Roig. Els morts a les tres ciutats es compten en més de cent mil. L'objectiu dels bombardejos ja no era l'exèrcit alemany, sinó atèrrir la població civil.

El caràcter de l'RDA.

L'ocupació d'Alemanya per part de les tropes soviètiques no té res a veure amb la tradició revolucionària, de la solidaritat entre obrers/es, que es va expressar en el suport del govern soviètic al final de la I Guerra Mundial a la revolució alemanya del 18-19. Stalin, el 1945, va prohibir a les tropes confraternitzar amb la població alemanya, el poble alemany va ser condemnat pels responsables soviètics com a responsable del nazisme, com van fer tots els poders burgesos. A Postdam les tres potències vencedores van decidir l'espoli del poble alemany en concepte d'indemnitzacions per la guerra, però es van produir dues realitats diferents a l'est i l'oest. La zona est, ocupada per les tropes russes, comprenia 5 antics länder (Mecklenburg, Brandenburg, Saxònia-Anhalt, Saxònia i Turingia) i la ciutat de Berlín Est, la capital. Centenars de fàbriques alemanyes van ser desmuntades peça per peça per ser reconstruïdes en territori de la URSS fent realitat aquella cèlebre frase de "convertir Alemanya en un camp de patates".

La correlació de forces a Europa era favorable a la banda

Bombardeig de Berlín

revolucionària, per això la política de l'imperialisme va ser a la defensiva. Aquesta situació, i que no descartés un xoc fins i tot armat amb la burocràcia del Kremlin, explica que la política de l'imperialisme fos diferent a la de la burocràcia soviètica. Les reticències franceses sobre la reconstrucció d'Alemanya van ser superades per la convicció de Gran Bretanya i els EUA del perill de la inestabilitat de l'Europa occidental, capitalista, davant la possibilitat de nous escenaris revolucionaris. Es van mantenir centenars de milers de soldats nord-americans, francesos i anglesos als sectors que controlava cada potència vencedora, però en paral·lel a la reconstrucció de l'economia es reconstruïa l'estat burgès alemany, amb la col·laboració indispensable de la socialdemocràcia. En aquest sentit, Truman va preparar un pla per ajudar -des del control nord-americà i la seva posició d'única potència imperialista- a reconstruir els estats capitalistes. El 3 d'abril de 1948 es va ratificar el Pla Marshall, que s'allargaria fins el 1951 i va destinar-hi un total de 12.400 milions de dòlars repartits en quatre anys. El destí de les "donacions" marcava clarament els interessos nord-americans: Gran Bretanya amb 3.297 milions de \$, França 2.296 milions, Alemanya 1.448 i Itàlia 1.204. Al seu torn, els EUA es quedaven com l'única potència mundial i s'asseguraven el control

sobre el comerç mundial a **Bretton Woods**.

La República Democràtica Alemanya no era un més dels estats de l'Est europeu en què, al final de la II Guerra Mundial, es va instaurar un règim que va expropiar la burgesia a la imatge del que funcionava a la URSS, és a dir, amb un control burocràtic. L'RDA va néixer com un territori ocupat, un enorme enclavament militar, una plataforma des de la qual la burocràcia estalinista mantenia el seu pols/col·laboració amb l'imperialisme. La subordinació del SED (Partit Socialista Unificat d'Alemanya) als dictats dels comandaments militars russos i la repressió sistemàtica de l'odiada STASI van acabar de fer de l'anomenada RDA una situació intolerable per a la classe obrera alemanya.

1953, l'alçament obrer a Berlín

Trotski havia desenvolupat teòricament la necessitat d'una revolució política contra el procés de degeneració de la burocràcia estalinista. Entenia per "revolució social" una revolució que canvia els fonaments no només polítics de l'estat sinó també de l'estructura social i econòmica; en canvi, una "revolució política" és la que preserva els fonaments de l'economia i destrueix el poder polític establert. Aquesta era la idea: conservar la propietat col·lectiva estatitzada dels mitjans de producció i la gestió planificada, mentre es desplaçava del poder a la burocràcia. Aquesta mateixa tasca de la revolució política era la consigna del trotskisme pels estats en els quals la burgesia havia

estat expropiada però que eren gestionats per partits únics al poder, a la imatge i semblança d'Stalin.

La primera pàgina de la revolució política es va escriure a la part oriental d'Alemanya. El 28 de maig de 1953 el Govern va publicar un Decret anunciant mesures d'intensificació del treball industrial del 10% sense augmentar els salaris. A principis de juliol van esclatar desenes de vagues. El 16 de juny del 53 els obrers de la construcció es van declarar en vaga a Berlín. L'endemà es va estendre l'alçament generalitzat contra el govern de l'RDA. En moltes localitats es van formar comitès de vaga; amb la derogació de les mesures d'intensificació del treball es demanava la dimissió del Govern i eleccions democràtiques amb llibertat de partits, i la reunificació alemanya. A les manifestacions els obrers cridaven contra el govern i cantaven la Internacional

La revolta a Berlín va ser violentament reprimida per tancs del Grup de Forces Soviètiques a Alemanya: 16 divisions cuirassades i 20.000 homes de l'exèrcit de la URSS van engegar una repressió implacable que va incloure un centenar d'execucions sumàries, milers de detencions i llargues penes de presó per un bon nombre de treballadors/es. Malgrat la intervenció de les tropes soviètiques, l'onada de vagues i protestes no es va controlar fàcilment. Fins i tot després del 17 de juny va haver-hi manifestacions en més de 500 localitats.

Aquest moviment per la revolució política va tenir continuïtat en la revolució dels Consells de 1956, el poderós moviment revolucionari a Polònia a què el mateix any; la primavera de Praga el 68; Polònia altre cop el 70-71, el 1976 i el 80. Però amb la de-

rrota de l'alçament obrer de Berlín i la sagnant repressió amb els tancs russos es va tancar tota perspectiva per als obrers de la futura RDA. A partir d'aquest moment el rebuig obrer va prendre un altre camí: va començar un èxode per escapar de la presó.

La construcció del mur contra els i les treballadors/as. Es tanca la presó.

Des de 1952, les fronteres interiors entre l'RDA i l'RFA es van assegurar amb tanques i vigilants, però aquestes mesures no van impedir que entre 1948 i 1961 es xifrin en més de tres milions els i les que van creuar la línia de divisió d'Alemanya per entrar a l'RFA. Això en una població que els anys 80 es declarava de 16 milions d'habitants. Entre els que s'escapaven destaquen els i les joves amb formació que podien trobar feina fàcilment a

Construcció del mur

l'RFA. El cost econòmic i polític d'aquesta evasió massiva es va fer insostenible per a la burocràcia.

La nit del 12 al 13 d'agost de 1961, sense avis previ, es va construir tot el mur sencer. La burocràcia va anomenar-lo cínicament "Mur de protecció antifeixista" per "evitar agressions occidentals". Però aquesta frase no va convèncer ningú i totes les mesures de control del mur miraven cap al territori de l'RDA i els i les seves habitants. El mur s'estenia per 45 quilòmetres que dividien la ciutat de Berlín en dos, i 115 quilòmetres que separaven la part occidental de la ciutat del territori de l'RDA. La burocràcia acabava així de convertir l'RDA en una enorme presó.

Tancs russos a Berlín. 1953

Els anys següents el mur es va "millorar". El 1975 es va construir el mur de quarta generació de formigó armat que es va completar amb una tanca de tela metàl·lica, cables d'alarma, trinxeres per evitar el pas de vehicles, una altra tanca de filferro de pues, més de 300 torres de vigilància i trenta búnquers.

La crisi econòmica a l'RDA.

Des del punt de vista tècnic i de rendiment econòmic, l'economia de l'RDA estava darrere la de l'RFA. El producte nacional brut (PNB) per habitant el 1987 era de 18.400 dòlars a l'RFA i de 8.000 a l'RDA. No obstant això, en relació als altres estats del COMECON les diferències encara eren més grans: el PNB de Polònia per habitant era de 1.720 dòlars i de 2.240 a Hongria. Amb retard, després de l'espòli, el territori est d'Alemanya es va reconstruir com una economia industrial. La situació de l'RDA comptava –mitjançant la influència de l'RFA– amb unes relacions privilegiades amb la CEE. Hi havia línies de crèdit permanents de l'RFA a l'RDA que sostenien el marc de l'RDA: el 1983 la RFA va concedir un crèdit sense interessos ni contrapartides comercials de mil milions de marcs; el juliol del 84 un altre, amb les mateixes condicions, de 950 milions de marcs. L'RFA pagava els drets de trànsit a Berlín a preu d'or. Així Bonn lliurava a l'RDA subvencions per un valor anual de 3.000 milions de marcs. El sentit d'aquestes aportacions era l'interès de la burgesia alemanya per frenar el flux migratori, que, encara que menor, continuava produint-se.

En la crisi econòmica que vivien els estats de l'est els 80, els salaris de l'RDA, tot i ser els millors del COMECON, es van anar allunyant sistemàticament dels de l'RFA. El pes nefast de la burocràcia sobre la planificació i, sobretot, el pes de l'ocupació militar del territori en tots els dominis –un cost econòmic i polític que pagaven els i les alemanyes per l'opressió– van acabar enfonsant la productivitat del treball i l'economia. Les dificultats econòmiques i polítiques s'alimentaven mútuament augmentant el malestar a l'RDA. L'RDA només es mantenia per la presència de centenars de milers de soldats d'ocupació, però era qüestionat de temps, la situació s'anava fent insostenible.

Del juny del 53 al novembre del 89

Entre l'alçament del 53 i el del 89 havia canviat alguna cosa molt profunda. El 89 ja no eren la classe obrera, els comitès triats i les vagues les protagonistes de la lluita de masses contra la burocràcia i les tropes. Ara eren els i les joves i tota l'exigència es concentrava en poder marxar a l'RFA; i, òbviament, la indignació popular es va dirigir contra el mur. Hi ha dos factors que expliquen aquest canvi de protagonista i programa: un primer element intern, amb l'aixafada de la revolució del 53 i la construcció del mur per impedir la fugida massiva –no comparable a altres estats de l'est encara que els i les treballadores visquessin en condicions més precàries que a l'RDA. El segon té a veure amb Polònia el 1981. Fins aquesta data tots els alçaments de l'Est europeu seguien uns paràmetres similars, amb la classe obrera en la primera fila de la revolució política, amb mètodes de lluita tradicionals i un programa que es rebel·lava contra la burocràcia però que no prenia com a referència el capitalisme ni la democràcia burgesa, sinó el control del poder per part d'organismes de base contra la burocràcia que exercia una dictadura irrespirable. A partir del 1981 són altres sectors populars, la joventut i classes mitjanes urbanes, les que prenen el protagonisme, amb fets tan sagnants com els xocs a Romania entre aquests sectors i sectors de classe (els miners) instrumentalitzats pel règim com a força de xoc.

Què va passar en la lluita per la revolució política contra la burocràcia a principis dels 80? L'escenari va ser Polònia, on la classe obrera va crear el sindicat més gran d'Europa, Solidarnosc, amb més de 10 milions d'afiliats/des (la DGB alemanya no arribava a 8), i va començar un pols amb el poder combinat del POUP i la burocràcia russa. Tot el món occidental i oriental va posar la mirada a Polònia. Fins aleshores els

moviments revolucionaris havien coincidit regularment a l'est i l'oest: maig francès/primavera de Praga; Polònia 1970/ revolució portuguesa 1975; l'alça del moviment de masses era combinada a l'est i l'oest europeu. La revolució que es preparava a Polònia tenia un enorme potencial a l'est, però també havia de ser decisiva a l'oest. La situació era favorable a la lluita dels treballadors/es i els pobles del món: queia el Sha de l'Iran, un baluard de la reacció tant per l'imperialisme americà com per la burocràcia russa. Queia Somoza i triomfava la revolució sandinista. A l'Estat espanyol, després de la crisi revolucionària de final del franquisme, la Monarquia estava lluny d'estar estabilitzada.

El 1980 tot era possible. Solidarnosc va celebrar el seu segon congrés, l'esquerra revolucionària i socialista va aconseguir guanyar les resolucions amb un programa pel socialisme, de lluita per la democràcia que no qüestionava les bases estatals de la producció, però va perdre el pols per la secretaria general, que va prendre Lech Walesa Wa³êsa. Amb aquesta correlació interna i amb el potent moviment dels 80, el desembre del 1981 el primer ministre Wojciech Jaruzelski va declarar la llei marcial. Walesa va ser empresonat durant 11 mesos al sud-est de Polònia, prop de la frontera amb la Unió Soviètica, fins el 14 de novembre de 1982, mentre començava una política de repressió selectiva sobre tota l'esquerra del sindicat. El 1983 Walesa va ser reintegrat al seu lloc d'electricista de la Drassana de Gdansk, mentre se li lliurava el premi Nobel de la Pau. En aquesta situació de repressió generalitzada sobre el sindicat, i quan l'imperialisme i l'església havia

projectat la imatge de Walesa, es va produir la negociació clau entre l'imperialisme i l'església, la burocràcia del Kremlin i el POUP/ Jaruzelsky i es va pactar una transició controlada. La burocràcia polonesa –com les seves homòlogues- ja havia emprès el camí de la restauració capitalista, i mentre l'aparell militar imposava una repressió fèrria sobre el moviment obrer, es permetia que Walesa traís les resolucions del II Congrés de Solidarnosc i dirigís el procés cap al capitalisme i la democràcia burgesa. No hi va haver ruptura –com a l'Estat espanyol- i la transició es va produir controladament. El cop sobre la consciència de la classe obrera mundial va ser duríssim i va anar molt més enllà de Polònia. L'imperialisme, agafat de la mà amb la burocràcia, havia tallat el perill mortal de la revolució obrera per un temps.

1989: els esdeveniments es precipiten

Aquell estiu desenes de milers d'alemanys de la RDA van aprofitar les vacances a Txecoslovàquia o Hongria per passar cap a l'oest. El 7 d'octubre, el SED, sota la direcció de Honecker, celebrava el quarantè aniversari de la fundació de l'RDA. Al mateix temps, a Leipzig, hi havia manifestacions massives reprimides per la policia. Però les manifestacions es van a reproduir els dies successius arreu del territori. El poder dubtava de si seguir reprimint o no. Honecker va deixar el poder el 18 d'octubre i el va succeir Egon Krenz. Al capdavant del moviment va prendre posicions el "Nou Fòrum", controlat per l'església metodista alemanya. El SED va intentar negociar amb el Nou Fòrum. El 2 de novembre va haver-hi dimissions en cascada a la cúpula burocràtica.

El dissabte 5 de novembre més d'un milió d'alemanys/es de l'RDA es van manifestar a Berlín i van acabar en un enorme miting, en el qual van intervenir Nou Fòrum, intel·lectuals, representants de l'església evangelista i un sector de la pròpia burocràcia. L'eix de les intervencions era la llibertat de circulació i d'organització, contra el partit únic, la llibertat de premsa i eleccions lliures. El 7 de novembre va caure el cap de govern Stop -un

fidel aliat de la burocràcia del Kremlin- i el va substituir Hans Modrow, que va prometre la fi del partit únic i eleccions lliures; també va prometre facilitar la circulació entre les dues Alemanyes. Però ja era massa tard i les masses ja no confiaven en cap promesa, el moviment ja no es va aturar. El 9 de novembre un enorme moviment de berlinesos/es es va dirigir cap al mur. La policia i l'exèrcit no van reprimir, Gorbatsxov va ordenar a les tropes que ocupaven el territori no intentar ofegar en un bany de sang el moviment. Va caure el Mur.

Tothom contra la reunificació

La reacció immediata de tots els poders va tenir un punt en comú: aturar l'acció independent de les masses que imposaven la reunificació. El posicionament de tots els poders era la defensa de l'estatus quo sorgit de lalta i Postdam.

A l'RFA només parlava de reunificació el canceller Kohl, però no pas imposada pel moviment de masses, és a dir mantenint l'RDA durant un període ampli. El 13 de novembre Kohl va reiterar l'ofertament d'una "àmplia ajuda econòmica" a l'RDA sota unes quantes condicions: llibertat de circulació, llibertat de premsa, partits i eleccions lliures i secretes. La burgesia alemanya volia controlar el procés des de

l'existència de l'RDA i completa: "les mesures d'ajuda no poden ser coronades amb èxit si no és amb la condició que una economia de mercat... prengui el relleu del sistema estatal de l'economia planificada." I conclouia: "tot fa preveure un enlairament econòmic de l'RDA". L'objectiu de la burgesia alemanya era clar: seguir el procés mantenint intacte l'estat de l'RDA per fer la transició. Quan l'11 de novembre Kohl va parlar de la "reunificació en la llibertat" la reacció de l'SPD en declaracions de l'alcalde de Berlín oest va ser fulminant: "El canceller no ha entès res del gir de l'Alemanya de l'est i les seves propostes intempestives posen en risc l'evolució democràtica" i conclouia que no calia utilitzar el terme "reunificació" per celebrar el retrobament entre alemanys. El ministre liberal d'Afers exteriors, Hans Dietrich Genscher, rebutjava el terme "reunificació" a favor de la "unitat alemanya", perquè "unitat no implica la fusió de les dues Alemanyes en un mateix estat".

Tampoc la direcció del moviment a l'est impulsava la reunificació. Nou Fòrum –més tard Aliança 90- insistia que els alemanys de l'RDA no volien la reunificació sinó una reforma de l'RDA. Però el moviment de masses va acabar imposant la reunificació immediata.

La reunificació d'Alemanya

El procés ja no es podia contenir si no era provocant un enorme èxode de l'RDA a l'RFA, amb el Mur inservible. Es van convocar eleccions multipartidistes a l'RDA el 18 de març de 1990 per guanyar temps, però tampoc no n'hi va haver prou. Es va signar el tractat d'Unificació entre l'RDA i l'RFA el 31 d'agost. Més tard, el 12 de setembre de 1990, van culminar les negociacions de les dues Alemanyes i les quatre potències d'ocupació en l'anomenat "*Tractat Dos Més Quatre*". El cost de l'acceptació de l'exURSS de la reunificació va ser pagar prop de 24.000 milions d'euros assegurant el trasllat i la reinstal·lació del més de mig milió de soldats i les seves famílies a territori de la URSS.

El 3 de octubre de 1990 les àrees de l'antiga República Democràtica

Conseqüències de la caiguda del mur

1.- El mur va caure sobre tots els règims de l'Europa de l'Est i l'exURSS, precipitant la crisi.

La caiguda del Mur va ser una poderosa crida a la mobilització dels pobles per les llibertats democràtiques, amb l'element comú de l'odi al règim de partit únic i les seves terribles policies polítiques. L'RDA no era un territori més del COMECON, i l'enfonsament del Mur va fer trontollar un darrere l'altre tots els règims estalinistes de l'Europa de l'Est, fins que es va esfondrar el propi règim del PCUS a la Unió Soviètica.

La classe obrera havia estat desplaçada com a subjecte de tots els processos de revolució política, i els sectors socials que van impulsar l'enfonsament dels règims estalinistes a finals dels 80 i els 90 - joventut, estudiants, classes mitjanes- tenien grans il·lusions en les possibilitats del capitalisme i la democràcia.

Els processos democràtics ni van poder ni es van plantejar aturar el rumb que la pròpia burocràcia, des del poder, havia posat cap a la restauració del capitalisme.

2.- Canvi definitiu de la correlació de forces dins de la CEE/UE.

La reunificació d'Alemanya es va carregar l'Europa de la postguerra. Alemanya va tornar a recuperar el centre de l'escena política i econòmica, no només perquè és l'estat més nombrós i industrialitzat, sinó perquè l'obertura de mercats a l'est dóna a Alemanya -a través de l'antiga relació de l'RDA- una posició privilegiada. França decau definitivament en la hipotètica paritat sobre la qual s'havia construït la CEE/UE. Alemanya comença a negar-se a pagar la factura de l'agricultura francesa a través de la PAC -la major part de la qual paga Alemanya. La retallada de subsidis a l'agricultura francesa comença a desestabilitzar el règim.

3.- Una gran confusió en la consciència de classe.

Va haver-hi un gran esforç per falsificar el caràcter dels moviments per les llibertats democràtiques a l'est que van acabar amb els règims estalinistes, identificant-los amb els processos de restauració que venien d'abans. Però aquest discurs de la mort del socialisme i el triomf definitiu del capitalisme arriba als treballadors/es i la joventut des de tots els sectors del poder: burgesia, socialdemocràcia i estalinisme reconvertit, direccions sindicals majoritàries ... i junts tenen un enorme poder de confusió i desmoralització, perquè si no tenim una alternativa creïble al capitalisme, aquest es torna un mal inevitable.

Sense aquesta perspectiva de lluita i amb la campanya contra el socialisme, les conseqüències en les organitzacions revolucionàries s'han fet notar, i han passat anys difícils.

Els treballadors/es dels estats de l'est i l'exURSS ja han viscut les terribles conseqüències de la restauració del capitalisme amb l'atur i l'enfonsament de les seves condicions de vida. A la Xina, veiem com el sistema combinat de repressió estalinista i producció capitalista crea un còctel letal per a la classe obrera, que n'enfonsa les condicions a límits impensables. A Rússia la restauració ha tingut efectes similars a la Guerra Mundial pel que fa al retrocés de la producció. Però també als estats dominats pel capitalisme veiem l'extensió de la fam i la pobresa. La propaganda i les proclames ideològiques al servei del capitalisme no resolen les contradiccions reals de l'economia capitalista, i davant la nova crisi que hem començat a viure, cal tornar a recuperar la lluita per una sortida revolucionària al capitalisme.

Alemanya (l'Alemanya Oriental) van ser unificades amb les de la República Federal d'Alemanya (l'Alemanya Occidental). El 14 de novembre de 1990, el Govern alemany va signar un tractat amb Polònia, definint les fronteres d'Alemanya com a permanents al llarg de la línia Oder-Neisse i, així, renunciant a qualsevol reclamació sobre Silèsia, la Pomerània Oriental, Danzig (Gdansk) i Prússia Oriental. Al cap d'un mes van tenir lloc les primeres eleccions pel conjunt d'Alemanya i és normal que -amb les posicions que hem explicat- la CDU de Kohl arrasés. L'Alemanya reunificada es va convertir en membre de la Comunitat Europea (després Unió Europea) i l'OTAN.

En les condicions dictades pel moviment de masses, el cost de la reunificació per l'RFA va ser enorme. Els marcs de l'RDA es van canviar a una taxa d'1 a 1 pels primers 4.000 marcs, i 2 RDA a 1 DM per quantitats superiors. Els costos de la reunificació s'han estimat en un import que excedeix 1,5 bilions de euros (segons la Universitat Lliure de Berlín). El cost de la reunificació ha estat una pesada càrrega per l'economia alemanya, però les conseqüències de la restauració capitalista a l'est no han estat diferents d'altres processos: l'antiga RDA ha estat desindustrialitzada, provocant una taxa d'atur del voltant del 20%. El procés d'emigració de l'exRDA va continuar cap a l'oest a la recerca de millors salaris i ocupació, l'RDA ha seguit perdent habitants.

